

5. Шрамко О. І. Культура – Духовність – Нація: науково-методичний збірник. Вип. 1 / ред. кол.: В.В.Белікова, І.В.Могілей, О.І.Шрамко. – К.: Гроно, 2005. – С.8-9.
6. Я народився і жив для добра і любові. До 125-річчя з дня народження О. Довженка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspu.edu.ua/biblioteka/2019/09/05/%d1%8f%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%b8%d0%b2%d1%81%d1%8f->

References

1. Dvadtsyat' suchasnykh ukrayins'kykh pys'mennykiv, yakykh varto prochytaty [Twenty modern Ukrainian writers worth reading]. [online] Available at: <https://gloss.ua/https://gloss.ua/citynews/87696-24-suchasnih-ukrajinskih-pismenniki-yakih-varto-prochitati>.
2. Dobryns'ka, N., 1998. Yaku kul'turu molod' obyraye i yaku kul'turu vtilyuye? [What kind of culture does the youth choose and what culture does it embody?]. *MAUP Herald*, 4-5, p. 4.
3. Korniyenko, N.M. 1998. *Les' Kurbas: repetytsiya maybutn'oho* [Les Kurbas: rehearsal of the future]. Kiev: Fact.
4. Sukhantseva, V.K. 2000. *Muzyka kak myr cheloveka. Ot ydey vselennoy – k fylosofyy muzyky* [Music as the world of man. From the idea of the universe to the philosophy of music]. Kiev: Fact.
5. Shramko, O.I.; Byelikova, V.V., Mohiley, I.V., Shramko, O.I. eds., 2005. *Kul'tura – Dukhovnist' – Natsiya* [Culture - Spirituality - Nation], 1, pp. 8-9.
6. Ya narodyvysya i zhyv dlya dobra i lyubovi. Do 125-richchya z dnya narodzhennya O. Dovzhenka [I was born and lived for good and love. To the 125th anniversary of O. Dovzhenko's birth]. [online] Available at: <http://dspu.edu.ua/biblioteka/2019/09/05/%d1%8f%d0%bd%d0%b0%d1%80%d0%be%d0%b4%d0%b8%d0%b2%d1%81%d1%8f->

УДК 378:373.3.011.3-051:372.32:373/3/5(477)

DOI:10.31339/2617-0833-2020-1(28)-160-165

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО СТВОРЕННЯ ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Фенцик О.М., Атрощенко Т.О., Пинзенник О.М.

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR THE CREATION OF EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF A NEW UKRAINIAN SCHOOL

Fentsyk Oksana, Atroshchenko Tatiana, Pinzenik Olena

‘У статті автори наголошують на необхідності удосконалення професійної підготовки компетентного вчителя початкової школи. Окреслюють напрями, умови удосконалення підготовки професійно компетентного вчителя початкової загальноосвітньої школи у закладах вищої освіти відповідно до сучасних вимог Нової української школи.

Ключові слова: професійна підготовка, професійна компетентність, нова українська школа, інноваційна діяльність, освітнє середовище.

The authors of the article have emphasized the need to improve the professional training of a competent primary school teacher who is able to design, create a comfortable educational and cognitive educational environment, ready to carry out assessment, reflection and adjustment of the

educational process in primary school according to modern requirements of New Ukrainian School, and to do reflection of own professional activity. They have outlined directions, pedagogical conditions for improving the training of a professionally competent primary school teacher in higher education establishments.

The author of the article has pointed out that the effectiveness of the process of vocational training of future primary school teachers depends on the introduction of higher educational establishments of pedagogical conditions, which include: orientation on the development of students' personal and professional qualities; creating a situation of success in learning activities; activation of students' motivational motives for creative expression; rational use of traditional and innovative learning technologies in higher educational establishments.

Key words: *professional training, professional competence, new Ukrainian school, innovative activity, educational environment.*

В умовах модернізації національної системи освіти (Концепція розвитку педагогічної освіти»[1], Концепція «Нова українська школа»[2]) підвищена увага до професійної підготовки педагогічних кадрів сучасної генерації. Реформування Нової української школи розпочинається з початкової освіти, а це спонукає науковців продовжувати наукову дискусію щодо пошуку концепції підготовки професійно компетентного вчителя початкової загальноосвітньої школи в закладах вищої освіти. Майбутні педагоги повинні бути здатними планувати, проектувати та моделювати технологічний процес навчання, створити комфортне навчально-пізнавальне освітнє середовище на засадах партнерства, вміти здійснювати рефлексію педагогічної діяльності (змісту, методів, форм взаємодії) та корегувати освітній процес відповідно до сучасних вимог створення освітнього середовища Нової української школи.

Аналіз наукових досліджень свідчить про те, що означена проблема є предметом спеціальних досліджень таких учених: Н.Бібік, Л. Бірюк, О. Будник, М. Вашуленка, В. Давидова, Л. Коваль, О. Савченко, С. Скворцова, Л. Хомич, Ю. Шаповал, В. Шпак та ін. У працях визначено закономірності та принципи професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, визначено педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до особистісно орієнтованого навчання учнів молодшого шкільного віку тощо. Хоч наукові розвідки містять різні шляхи удосконалення професійної підготовки, проте, за нашими спостереженнями, й досі існує певна суперечність між потребами модернізації сучасної початкової освіти та недостатнім рівнем готовності вчителів початкової школи до організації навчально-пізнавального процесу відповідно до інноваційних засад освітнього середовища Нової української школи.

Мета статті – визначити напрями, педагогічні умови процесу удосконалення підготовки професійно компетентного вчителя початкових класів у закладах вищої освіти.

Освітня модель, що існувала до недавнього часу, спрямована на передачу певного обсягу знань, умінь і навичок втрачає свою актуальність. Сьогодні вимога до вчителя не "вчити", а "навчати" стає соціальною і професійно обов'язковою в контексті освіти. Насамперед у контексті дослідження розглянемо поняття «професійна підготовка» щодо вчителя.

У Законі України «Про освіту» статті 58 вжито термін «підготовка»: «Педагогічна освіта передбачає підготовку особи, результатом якої є набуття компетентностей зі спеціальності (предметної спеціальності, спеціалізації), педагогіки, психології, зокрема через проходження педагогічної практики, необхідних для забезпечення процесу навчання, виховання і розвитку особистості, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами, моніторингу педагогічної діяльності та аналізу педагогічного досвіду, проведення освітніх вимірювань, застосування освітніх технологій і методів навчання, ефективних способів взаємодії всіх учасників освітнього процесу».

Дослідниця Н. Ничкало наголошує, що професійна підготовка орієнтована на

особистісний розвиток і творчу самореалізацію кожного громадянина України, формування поколінь, які навчаються впродовж життя, розвивають цінності громадянського суспільства, сприяють консолідації української нації та її інтеграції до європейського і світового простору [4, с.10].

За думку Л. Хомич, система професійної підготовки вчителя початкових класів є складним цілісним і багатоаспектним процесом, який спрямований на підготовку майбутнього спеціаліста, здатного творчо підходити до розв'язання проблем освітнього процесу з молодшими школярами. Також дослідниця вказує на необхідність реалізації діяльнісного підходу в процесі підготовки та єдності навчально-пізнавальної, наукової й практичної роботи студентів [5].

Безперечно, процес професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи спрямований на формування професійної компетентності. Адже домінантою сучасної освітньої парадигми ЗВО стає орієнтація на підготовку вчителя, спрямовану на творче самоствердження, саморозвиток, формування основ професійної компетентності й самореалізацію упродовж життя.

На думку О. Савченко, професійна компетентність педагога є інтегрованим результатом набуття особистістю знань, умінь, навичок, індивідуального досвіду, професійної діяльності, ґрунтується на ціннісно-мотиваційних орієнтирах, що виявляються у поведінці, рефлексії. Компетентність не лише синтезує результати його сумлінного й систематичного навчання в аудиторії у співпраці з викладачем, а й самоосвіту, життєвий досвід, ставлення до майбутньої професії [6, с.19].

Професійну компетентність учителя початкових класів розглядаємо як єдність теоретичної і практичної готовності педагога до впровадження педагогічної діяльності, що виявляється в наявності системи знань, умінь, навичок, ціннісних ставлень, здатності планувати, проектувати та моделювати технологічний освітній процес відповідно до сучасних вимог на засадах особистісно зорієнтованого, діяльнісного та інтегрованого підходів з метою формування компетентного випускника початкової школи, а також здійснювати рефлексію власної професійної діяльності.

Як слушно зауважує Філіп С. Шлехті у своїй книзі «Школа для ХХІ століття. Пріоритети реформування освіти», школі потрібні педагоги, які зможуть навчити учня працювати з книгою, шукати і отримувати інформацію, одержувати знання від педагога, уміти спілкуватись у процесі навчання. Такими вони зможуть бути тоді, коли й самі будуть навчатись за такою ж аналогією [7, с.121].

Навчання у педагогічних закладах вищої освіти повинно б орієнтуватися на посилення фундаментальної дидактичної і методичної освіти, наближення навчального процесу до творчої професійної діяльності, спрямовуватися на формування особистості педагога з такими якостями, які відповідали б сучасним вимогам і забезпечували успішність педагогічної діяльності. Тому вкрай необхідно забезпечити якісну дидактико-методичну підготовку майбутнього вчителя, який спроможний обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання відповідно до особливостей учнів класу, здатний впроваджувати в освітній процес новітні методики та технології освітніх галузей. Погоджуємось із вітчизняною дослідницею Л. В. Коваль, яка, розглядаючи концепції дидактико-методичної системи підготовки майбутніх учителів до застосування загальнонавчальних технологій початкової освіти, основу якої становлять системний, особистісно-діяльнісний, компетентнісний і технологічний підходи, визначає технологічну компетентність як основний критерій готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування загальнонавчальних інноваційних технологій[8].

Педагогічні ЗВО повинні приділяти належну увагу підготовці вчителя початкових класів до інноваційної діяльності. У процесі впровадження інновацій перед творчим вчителем (а сучасність потребує саме творчого вчителя) постає завдання шукати нові нешаблонні підходи до організації освітнього процесу, при цьому не тільки впроваджувати, а й,

досліджуючи, створювати нові технології навчання та виховання, що ефективно реалізують вимоги особистісно орієнтованого та компетентнісного освітнього простору. Крім того, сучасний студент педагогічного вишу повинен вміти користуватися засобами інформаційно-комунікаційних технологій, глибоко розуміти потреби й умови функціонування початкової освіти. Тому необхідно створити педагогічну систему, спрямовану на підготовку майбутнього вчителя до інноваційної діяльності, технологічної грамотності та педагогічної майстерності.

Уважаємо, що рушійною силою оптимізації та інтенсифікації процесу підготовки майбутнього вчителя є створення інноваційного навчального середовища педагогічного вишу, його спрямованість на повноцінне поєднання наукової та навчальної роботи студентів, наближення освітнього процесу закладів вищої освіти до творчої діяльності, формування таких якостей особистості, які б забезпечували студентам успішну реалізацію у професії вчителя. Необхідно створити новий підхід до навчання як організації навчально-пошукової, дослідницької, навчально-ігрової, моделюючої діяльності; активного обміну думками, творчої дискусії. Вкрай важливо у педагогічних університетах забезпечити таку навчально-наукову атмосферу, яка б сприяла застосовувати набуті знання й досвід у різних ситуаціях, упроваджувати рольове та імітаційне моделювання, творчий пошук. Такий підхід до професійної підготовки дасть можливість молодому педагогові впевнено почувати себе в професійній діяльності, швидше адаптуватися в умовах сучасної школи, успішно розв'язувати складні завдання навчально-виховної роботи, вміти вивчати особистісні якості, особливості учнів, визначати оптимальні умови педагогічного впливу, аналізувати результати своєї діяльності та ін.

Можна виділити такі тенденції удосконалення професійної підготовки вчителя початкових класів: активне впровадження інтерактивних форм навчання студентів; використання практико-орієнтованого підходу у професійній підготовці вчителів, який забезпечуватиме максимальне наближення до майбутньої професійної діяльності вже під час навчання в університеті; розробка індивідуальних програм особистісно професійного розвитку обдарованих студентів; підвищення ролі дослідницько-самостійної роботи студентів; удосконалення змісту навчальних планів, програм; реформування педагогічної практики відповідно до європейського досвіду.

Процес модернізації системи підготовки вчителя початкової загальноосвітньої школи передбачає створення оптимальних педагогічних умов, найважливішими з яких є: психолого-педагогічна готовність як викладачів, так і студентів до впровадження інноваційних методів в освітній процес; організація освітнього процесу відповідно до принципу діалогізації, партнерства та орієнтація на розвиток особистісних і професійних якостей студентів; створення ситуації успіху в навчальній діяльності; активізація у студентів спонукальних мотивів до творчого самовираження; раціональне використання традиційних та інноваційних освітніх технологій, сучасних методів навчання; діагностика професійного рівня студентів.

Підсумовуючи, слід зазначити, що стратегічним завданням педагогічних закладів вищої освіти є підготовка компетентного фахівця, здатного ефективно розв'язувати типові й проблемні навчальні ситуації, застосовувати проблемні, евристично - пошукові, дослідницькі методи навчання, створювати проблемний навчально-пізнавальний діалог на засадах партнерства, при цьому вміти спонукати учнів до вільного обміну думками, враженнями, розвивати критичне мислення та творчі здібності. У процесі професійної підготовки важливо створити відповідні педагогічні умови й таке навчально-наукове середовище у закладах вищої освіти, в якому б студенти самостійно планували, проектували та моделювали технологічний процес навчання, створювали ефективні освітні проекти, вчилися здійснювати рефлексію та корегування освітнього процесу відповідно до сучасних вимог Нової української школи, а також рефлексію професійної діяльності з метою її самовдосконалення та саморозвитку.

Проведене дослідження не вичерпує розв'язання проблеми професійної підготовки

вчителів початкових класів в закладах вищої освіти. Подальшим напрямом перспективних наукових розвідок авторів є дослідження моделі формування професійної компетентності.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку педагогічної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 24.03.2019).
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf> (дата звернення: 24.03.2020).
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 38-39. ст. 380). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 24.03.2020)
4. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта як філософська та педагогічна категорія / Н. Г. Ничкало // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2001. – Вип. 1. – С. 9-22.
5. Хомич Л. О. Система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. О. Хомич. – К., 1999. – 38 с.
6. Савченко О.Я. Компетентнісний підхід як чинник якості професійної підготовки майбутнього вчителя / О.Я. Савченко // Формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів: теоретичні аспекти: науково-методичний збірник. Серія «Бібліотека педагога». – Тростянець, 2012. – Випуск 20. – С. 15-21.
7. Phillip, C. *Schlechy Schools for the 21st Century. Leadership imperatives for Education Reform* / C. Phillip. – San Francisco, 1990. – 164 p.
8. Коваль Л. В. Підготовка майбутніх учителів до застосування загально-навчальних технологій у початковій школі: штрихи концепції / Л. В. Коваль // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. - 2010. - № 3. - С. 48-53.

References

1. Kontseptsiya rozvytku pedahohichnoyi osvity [The conception of pedagogical education development]. [online] Available at: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>. [Accessed 24 March 2019].
2. Nova ukrainiska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannya serednoi shkoly [New Ukrainian School. Conceptual principles of secondary school reform]. [online] Available at: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf>. [Accessed 24 March 2019].
3. Pro osvitu: Zakon Ukrayiny vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine dated 05.09.2017 № 2145-VIII]. 2017. *Information of the Verkhovna Rada*, [online] 38-39, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [Accessed 20 December 2019].
4. Nichkalo, N.G. 2001. Neperervna profesiyna osvita yak filosofs'ka ta pedahohichna katehoriya [Continuing professional education as a philosophical and pedagogical category]. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 1, pp. 9-2.
5. Khomich, L.O. 1999. *The system of psychological and pedagogical preparation of elementary school teachers: dissertation [Systema psykholoho-pedahohichnoyi pidhotovky vchytelya pochatkovykh klasiv:dissertatsia doktora ped. nauk]*. Kyiv.
6. Savchenko, O.Ya. 2012. Kompetentnisnyy pidkhid yak chynnyk yakosti profesiynoyi pidhotovky maybutn'oho vchytelya [Competency approach as a factor of quality of future teacher's professional training]. *Formation of key and subject competences of younger students: theoretical aspects. Educator Library Series 20*, pp.15-21.

7. Phillip, C. 1990. *Schlechy Schools for the 21st Century. Leadership imperatives for Education Reform*. San Francisco.
8. Koval, L.V. 2010. Pidhotovka maybutnikh uchyteliv do zastosuvannya zahal'no-navchal'nykh tekhnolohiy u pochatkoviy shkoli: shtrykhy kontseptsiyi [Preparation of future teachers for the usage of general educational technologies in primary school: strokes of the conception]. *Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: Pedagogy*, 3, pp.48-53.

УДК [613.87-021.473:378.011.3-057.87]:613.96(045)
DOI:10.31339/2617-0833-2020-1(28)-165-171

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОШЕННЯ СТУДЕНТІВ ДО ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК ЩОДО ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я

Щербан Т.Д., Штима В.В.

STUDENTS 'ATTITUDE TOWARDS HUMAN HABIT HABITS

ScherbanTetyana, Styma Victoria

У статті розглянуто проблему збереження здоров'я, вплив шкідливих звичок на нього, ставлення студентів до власного здоров'я та до шкідливих звичок. Проаналізовано сутність здоров'язбереження з погляду різних науковців та дослідників.

Метою роботи – вивчити ставлення студентів до шкідливих звичок. Слід зазначити, що всі молоді люди мають різні шкідливі звички різного ступеня вираженості. Саме шкідливі звички здійснюють деконструктивний вплив на особистість, загрожують її здоров'ю, психічному та психологічному стану.

Проведено діагностичне дослідження щодо ставлення студентів до найпоширеніших шкідливих звичок: куріння, вживання алкоголю, любов до шкідливої їжі, шопоголізм, емоційна неврівноваженість. З усього масиву емпіричних даних виокремлено результати, які викликають занепокоєння саме це показники: рівню тяги до паління; порушення здорового харчування; нехтування власною безпекою; рівень тяги до алкоголю; рівень погоні за модою; рівень самоконтролю та емоційної некомпетентності.

Проблема дослідження залежностей студентів до шкідливих звичок сьогодні набуває загальносуспільного значення і вимагає дійових методів профілактично-виховної роботи. Вирішення проблеми адиктивної поведінки українського студентства можливе у тісній взаємодії викладачів, адміністрації, батьків і самих молодих людей.

Перспективою подальшого дослідження є розробка корекційно-профілактичної програми щодо протистояння шкідливим звичкам.

Ключові слова: *здоров'язбереження, студентство, шкідливі звички, ставлення до власного здоров'я.*

The article deals with the problem of maintaining health, the impact of bad habits on it, the attitude of students to their own health and bad habits.

The purpose of the paper is to study students' attitudes toward bad habits. It should be noted that all young people have different bad habits of varying degrees of severity. It is bad habits that have a deconstructive effect on the individual, threatening his health, mental and psychological state.

Diagnostic study of students' attitudes to the most common bad habits was conducted: smoking, alcohol consumption, love of junk food, shopaholism, emotional imbalance. neglect of their own safety; level of craving for alcohol; level of pursuit of fashion; level of self-control and emotional incompetence.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>